

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Rejiciuntur tres primæ sententiæ, & quarta statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

49. Circa propositam difficultatem magna est sententiarum diversitas. Prima tenet providentiam essentialiter consistere in actu voluntatis, quo, supposita volitione efficaci finis, & cognitione mediorum congruentium ad ejus consecutionem, eligit illa, & proponit executioni mandare. Hæc sententia tribuitur Scoto in 1. dist. 40. quæst. 1. D. Bonaventura ibidem art. 1. qu. 1. Aureolo, Gregorio, & aliis, quos referunt & sequuntur Suarez lib. 1. de essentia prædestinationis cap. 27. & Vazquez hic disp. 37. cap. 3.

Secunda sententia est quorundam Recentiorum, dicentium providentiam utrumque actum, tam intellectus, quam voluntatis, formaliter includere:

Tertia docet illam esse actum iudicii antecedentem electionem mediorum. Ita Durandus in 1. dist. 39. quæst. 3. Molina in præsentis disp. 1. & quæst. 23. art. 1. disp. 2. Lessius, Arrubal, alique Recentiores.

Ultima denique sententia, quæ est D. Thomæ hic art. 1. & quæst. sequenti art. 2. omniumque discipulorum ejus, asserit providentiam formaliter & in recto consistere in actu intellectus practici, qui dicitur imperium, sequiturque ad intentionem finis, & electionem mediorum.

§. II.

Rejiciuntur tres prima sententia, & quarta statuitur.

Dico primò, providentiam non consistere essentialiter in actu voluntatis, sed intellectus; licet actum voluntatis connotet, & præsupponat. Ita D. Thomas hic art. 1. ad 3. ubi dicit: *Providentia est in intellectu, præsupponit tamen voluntatem finis.*

50. Probatur primò conclusio ex SS. Patribus. Nam D. Dionysius de divinis nominibus cap. 2. ait: *Deitas prospicit cuncta, providentiæ mirabili:* Sed prospicere est actus intellectus: Ergo & providentia. Item Boëtius lib. 4. consol. profa 6. *Modus, inquit, rerum, cum ipsa divina intelligentia puritate conspiciatur, providentia nominatur.* Et paulò inferius: *Providentia est ipsa divina ratio, in summo Principe constituta, quæ omnia disponit.* Idem docet Augustinus lib. 33. quæstionum, quæst. 31.

51. Probatur secundò ratione. Providentia est pars prudentiæ, ut docet S. Thomas hic art. 1. & 2. 2. quæst. 49. art. 6. Sed prudentia est formaliter in intellectu, est enim virtus intellectualis, ut patet ex Aristotele 3. Ethic. cap. 6. ubi numerat quinque virtutes intellectuales: scilicet intellectum, sapientiam, scientiam, prudentiam, & artem: Ergo providentia non consistit formaliter in actu voluntatis.

52. Probatur tertio: Providentia, ut docet S. Thomas hic art. 1. & constat ex definitione Boëtii supra tradita, est ordinatio rerum in finem: Sed ordinatio unius ad alterum, proprium est opus intellectus, ut ostendit Cajetanus 1. 2. qu. 17. art. 1. & patet, nam est quadam unius cum altero collatio, quæ solo intellectu fieri potest, unde Aristoteles 2. Metaph. cap. 2. dicit, *Sapientia est ordinare:* Ergo providentia non consistit essentialiter in actu voluntatis, sed intellectus. Quod potest confirmari ex ipsa Ethimologia nominis: providere enim, ut docet Boëtius, idem est ac procul videre quæ sunt faciendæ: Sed videre intellectus est, & non voluntatis: Ergo &

*Lib. 5
de con
solus.*

A providentia. Vide D. Thomam 2. 1. quæst. 45. art. 6.

Dico secundò: Providentia non importat æquo actum intellectus & voluntatis.

Probatur primò ex D. Thomæ quæst. 5. de veritate art. 1. agente, *Providentia includit scientiam & voluntatem, sed tamen essentialiter in cognitione manet, non quidem speculariva, sed practica.*

Probatur secundò: Providentia, ut supra dicebamus, est pars prudentiæ: Sed prudentiæ esse necessarium actum voluntatis supponat, ad æqualem tamen in actu intellectus consistit: Ergo & providentia.

B Probatur tertio: Providentia consistit essentialiter in actu imperii, ordinante creaturas in finem, ut ostendemus conclusione sequenti: Sed actus imperii est elicitive ab intellectu, licet præsupponat electionem voluntatis, eamque connotet, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 1. & sequentibus: Ergo & providentia.

Addunt aliqui cum Gonzale hic, quòd cum providentia sit unicum simplex attributum in Deo, non potest importare in recto actus diversarum potentiarum, sed solum unum in recto, & alium in obliquo & de connotato. Sed hæc ratio non placet, quia, ut inquit D. Thomas hic art. 1. ad 3. *Si providentia ex æquali respiceret voluntatem & intellectum, hoc esset absque detrimento divine simplicitatis, cum voluntas & intellectus in Deo sint idem.*

C Dico tertio, providentiam non consistere formaliter in actu iudicii antecedente electionem, sed in actu imperii, qui ad illam subsequitur.

Probatur primò conclusio ratione fundamentalis. Providentia, ut supra dicebamus, est principalis pars prudentiæ: Sed actus principalis prudentiæ est imperium, ut docet Aristoteles 6. Ethic. cap. 9. dicens, *Prudentia præceptiva est, finem enim ipsius est, quòdnam sit agendum aut non agendum præcipere.* Ergo providentia in actu imperii essentialiter consistit. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 1. *Præcipere de ordinandis in finem quorum rectam rationem habet, competit Deo: secundum illud Psalmi, præcepit posuit & non præteribit; & secundum hoc competit Deo ratio providentia.*

D Dices, imperium non distingui realiter in nobis, nec proinde virtualiter in Deo, à iudicio practico, sed esse ipsum iudicium antecedente electionem, ut per illam confirmatum, seu ut virtualiter in ea perseverans.

Sed contra: Aristoteles 6. Ethic. cap. 12. & D. Thomas 1. 2. quæst. 57. art. 6. & 2. 2. qu. 1. art. 1. docent quòd licet iudicium pertineat ad partem prudentiæ quæ antecedit, & dicitur iudicativa distinguitur ab imperio, quod magis essentialiter & formaliter est actus prudentiæ. Unde D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 3. ad 1. *Post determinationem consilii quæ est iudicium rationis, voluntas eligit, & post electionem, ratio imperat ei per quòd agendum est quòd eligitur, & tunc demum voluntas aliquid incipit uti, exequendo imperium rationis.* Quibus verbis aperte docet, imperium esse actum in nobis realiter distinctum à iudicio antecedente electionem, & ad eam subsequi. Ratio etiam id suadet: Nam illi actus, iudicium scilicet & imperium, pertinent ad distinctas species in genere moris, & opponuntur distinctis virtutibus & peccatis: Ergo sunt diversi actus. Consequentia patet. Antecedens probatur. Nam iudicium pertinet ad virtutem iudicativam, cui opponitur inconsideratio, & ignorantia: imperium vero ad præcep-

E

preceptivam, cui opponitur negligentia, & in-

consultantia. Probatur secundo conclusio: ut enim ostendimus Tractatu sequenti, predestinatio qua est specialis providentia quam Deus habet de electis, in ordine ad vitam eternam, non consistit in actu iudicii antecedente electionem, sed in actu imperii, qui ad illam subsequitur. Quia predestinatio est ordinatio efficax mediatorum, quibus electi vitam eternam infallibiliter consequuntur. Sive, ut ait Augustinus, Est preparatio mediatorum, quibus certissime liberantur quicumque liberantur. Iudicium autem antecedens electionem, etiam ut per illum confirmatum, non est ordinatio efficax mediatorum, sed solum imperium ad ipsam electionem subsequens. Quod ut fiat evidenti.

Notandum est ex D. Thoma 1. 2. quaest. 17. art. 4. voluntatem habere duplicem habitudinem ad finem. Prima est volendi illum: secunda est tendentiam ad ejus consecutionem in re. Prima habitudo terminatur & completur in actu electionis, quo voluntas, supposito iudicio de mediatorum convenientia, & intentione finis, deest media congruentia ad ejus consecutionem. Secunda vero habitudo subsequitur ad primum, & incipit ab actu imperii, quo voluntas in exercitio movetur ad applicandum se, & potentias executivas, ad executionem mediatorum, & consecutionem finis, ut ibidem explicat Cajetanus. Providentia ergo quam Deus habet in salvandi Petrum, non consistit formaliter in electione Petri, nec in electione & approbatione mediatorum congruentium ad salutem consequendam; sed presuppositis electione & electione, pertinentibus ad primam habitudinem voluntatis ad objectum voluntatis, consistit in ordinatione efficaciter illorum, pertinente ad secundam habitudinem, qua voluntas tendit ad consecutionem finis intenti, per executionem mediatorum electorum. Unde non consistit in actu iudicii de medijs eligendis, etiam approbatis per electionem, sed in actu imperii consecuto ad illam. Nam iudicium illud de medijs eligendis, etiam ut approbatis per voluntatem, non habet esse efficaciam, cum non pertineat ad secundam habitudinem voluntatis, ad quam pertinet providentia, ut explicatum est.

§. III.

Principales objectiones solvuntur.

Obijciunt primò Adversarii Damascenus libro 2. fidei cap. 29. sic habet Providentia est voluntas Dei, per quam omnia qua sunt, convenientem determinationem suscipiunt. Augustinus de predest. Sanctorum cap. 5. ait, predestinationem, quae est pars providentiae, esse propositum miserendi: sed propositum est actus voluntatis: Ergo providentia in actu voluntatis consistit.

Respondet ex D. Thoma quaest. 5. de verit. art. 1. ad 1. ex argumentis secundo loco factis, quòd quia in actibus animae, praecedens actus clauditur virtualiter in actu sequenti, & providentia voluntatem supponit, & predestinatio electionem, seu propositum voluntatis divinae; hinc fit quòd Damascenus providentiam per voluntatem, & Augustinus per propositum voluntatis definiat. Non quòd providentia sit actus voluntatis formaliter, & predestinatio propositum; sed vel quia actum voluntatis supponunt, vel quia illum virtualiter claudunt.

Obijciunt secundò: Providentia in Deo est

actus potentiae executivae, nam Deus per potentiam executivam causat effectus providentiae: At potentia executiva in Deo, non est intellectus, sed voluntas, vel aliqua alia potentia virtualiter ab intellectu & voluntate distincta: Ergo providentia non est actus intellectus. Major videtur manifesta, Minor verò probatur. Potentia executiva in Deo, est illa in qua continetur effectus producendus; sicut calor in igne est potentia calefactiva, quia continet calorem producendum: Atqui Deus non continet per intellectum effectus producendos, sed per essentiam & infinitatem: Ergo intellectus in Deo non habet rationem potentiae executivae.

Respondet primò negando Majorem, providentia enim in Deo non consistit formaliter in actu potentiae executivae, quae res à Deo provise executioni mandantur, & extra causas ponuntur: Sed executio & productio effectus provisi, supponit ipsam providentiam, quae essentialiter consistit in actu intellectus practici, antecedente productionem effectus, quo per modum ordinationis & imperii procedit ad executionem. Sicut in nobis actus imperii practici, quo movemus potentias exteriores ad suos actus, non est ipsa actio potentiae exequentis, sed alius actus eam antecedens. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 2. docet rationem illam ordinis quae dicitur providentia, esse aeternam; dispositionem verò, seu executionem illius, esse temporalem, & vocari gubernationem.

Respondet secundò, datà Majori, negando Minorem. Nam juxta veriore sententiam quam sequitur D. Thomas infra quaest. 25. art. 1. ad 4. in secunda responsione argumenti, & quam nos etiam Tractatu praecedenti, ut probabilioris elegimus: potentia executiva, tam in Deo, quam in Angelis, est intellectus ut motus à voluntate; distinguitur quae à seipso ut intellectus est, quia ut intellectus, non dependet à voluntate, ut potentia verò executiva ad operandum ad extra, necessarò supponit actum voluntatis applicantis illum ad operationem: quòd non sufficit ad constituendum illum in ratione potentiae distinctae, sicut distinguitur à voluntate, sed est eadè potentia cum diverso respectu. Unde ad probationem in contrarium, dicendū est, quòd Dens continet omnia quae potest producere, per intellectum, tanquam per formam & rationem proximam agendi, per essentiam verò & infinitatem, quasi radicaliter, & remotè.

Tertiò arguunt Adversarii contra tertiam conclusionem. In intellectu creato, respectu executionis actionum liberarum, non datur actus imperii: Ergo nec in divino. Consequentia videtur manifesta, cum de divinis loquendum sit proportionaliter ad humana. Antecedens verò in quo est difficultas, probatur primò. Intentio & electio libera exercetur & fit sine imperio rationis, nam imperium, ut ait D. Thomas 1. 2. quaest. 17. art. 3. est electione posterius: Ergo necessarium non est ad actus liberos eliciendos.

Secundò, Licet intellectus moveat voluntatem quoad specificationem, non tamen quoad exercitium; cum hoc sit proprium voluntatis, quae ut ait D. Thomas 1. 2. quaest. 9. art. 1. movet alias potentias, & intellectum quoad exercitium: Ergo imperium intellectus non est necessarium ad movendum quoad exercitium.

Tertiò, Positā intentione efficaci finis, & electione mediatorum conducentium, voluntas sine alio

in Bibli...

63.

64.

Disf. 3. a. 4.

65.

66.

67.

alio